

Чим ишибишиће
шеса од невремена?

ШТИТИ ТЕН
Наца
КРЕМ

купујемо
само оригинал
ПЕРСИЈСКЕ ТЕПИХЕ
и подране

НАЈНОВИЈЕ ШЛАГЕРЕ

У великом избору,

ДЕЧЈЕ, ОМЛАДИНСКЕ и ОСТАЛЕ КЊИГЕ,
као и папирнату робу

добијете у

КЊИЖАРИ
„МАТЕЈА НЕНАДОВИЋ“

Телефон 29-817

Београдска 31

СРПСКА

СЦЕНА

9/10

СРПСКА СЦЕНА

ПОЗОРИШНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

— 16-II и 1-III 1944 —

САДРЖАЈ

С. А. Ј.: Питање домаће драме

Гетеова «Ифигенија на Тавриди» (Изјава редитеља и сликара)

Вл. С.: Стварање Позоришног музеја

С. Ј.: О значају Едмона Ростана

Хајнц Хилперт: Песник и редитељ

Живојин Петровић: Сукоб А. Бачванског с Ј. Ђорђевићем

Педесет претстава 'Бидак'

Позоришне белешке

Слика на корицама: Ифигенија на Тавриди од Ансельма Фајербаха

«СРПСКА СЦЕНА» ИЗЛАЗИ СВАКОГ 1 и 16 У МЕСЕЦУ

— ПРИМЕРАК 20 ДИНАРА —

СРПСКА

СЦЕНА

БРОЈ 9 И 10

БЕОГРАД, 16. II И 1. III 1944

ГОДИНА III

Пишање домаће драме

Питање домаће драме једно је од централних питања у свакој одређеној језичкој средини. Треба ли посветити сву пажњу страној драмској активности, или треба сву пажњу посветити домаћој драмској производњи — то су питања око којих се, у свим њиховим нијансама, ломи ово питање већ годинама. Захваљујући небројеним, контрадикторним и нејасно формулисаним мишљењима и жељама у вези са домаћом или страном драмском производњом, ово питање је постало доста компликовано. Да ли је оно такво уствари?

Питање стране драмске производње? Тешко би на ово питање било дати одговор који би могао да обухвати прилике свих земаља. Позоришта се хране драмом, као што се извесна митолошка бића хране својом децом. Позоришта су у том погледу незаситна, и она стално и непрекидно, из месеца у месец, из године у годину, траже да се у њихове разјапљене чељусти сипа непрекидно све новија и новија храна. То је један организам који неумољиво пројађира све што добије, а захтева да стално буде храњен. Средине које на своме подручју налазе доволно хране врло су ретке. То су средине са старом или већ прилично изграђеном цивилизацијом. Чешће су средине које су приморане да се домаћом производње потраже и страну производњу. Потраживање стране драмске производње је у сразмери са домаћом драмском активношћу. Уколико је та активност већа, утолико је потреба за страним писцима мања, и обратно. Конкретно говорећи, може се казати да данас нема ниједне земље на свету која је у стању задовољити потпуно своје потребе. Свака земља приморана је да се у већој или мањој мери обраћа другим земљама за овај неопходни вишак. Земље са старијом и изграђенијом културом то чине у мањој мери; новије културе то чине у већој мери.

Затим, треба имати на уму да и у земљама најбогатијим културама има тренутака осеке, суше, иссрпености домаће руде. До тренутка нове плиме, потребно је — јер чудовиште

је неумољиво! — обратити се сусеткама. То су тренуци интензивног продирања једне стране, и често врло и потпуно нове активности. Један такав тренутак био је, на пример, пре педесет година. Ибзен и ибзеноманија захватили су били тада одједном све земље. Страни талас био је потпуно нов, одговарао је колективној психи која се мењала, али још није била свесна нових потреба свога промењеног бића, и преплавио је све пределе у које је продро. Домаћи бедем био се истрошо и сасушио, и није ни у једној земљи био кадар да се супротстави страном надирању. После Ибзена, ниједна страна култура није у том опсегу била у стању да се наметне осталим земљама. Било је, наравно, с времена на време, и у неједнаким размерама, мањих и већих прородања. Величина и замах тих прородања зависили су, с једне стране, од таласа који је надирао, али, с друге стране, и од отпорности културе у коју се надирало. Теразије су, према томе, ишли час на једну час на другу страну; но наглих скокова и падова више није било. Потреба за страном књижевношћу у једној одређеној средини у обрнутој је сразмери са домаћом активношћу: уколико је једна слабија утолико је друга јача.

Најзад, треба водити рачуна и о сродности народа и култура. Прородање производа једне латинске земље лакше је у латинске и у словенске или германске земље; исти је случај са производима германске и словенске културе у односу на латинске земље. Комади латинског порекла ближи су људима своје расе него осталим народима. Зато је у оваквим приликама често тешко утврдити разлику између националног и страног генија. Зато, даље, прелаз од домаћег ка страном има и својих ступњева.

Половина питања домаће драме решена је овим констатацијама. Уколико је драмска производња једне одређене средине јача, утолико је потреба за страним комадима мања. А јачина драмске производње једне одређене средине условљена је углавном степеном културне развијености тога народа. Уколико је тај народ на већем ступњу цивилизације, утолико је његова драмска активност снажнија и бројнија. Код нас се чуло — и још се чује, и стално ће се чути — како се домаћој драми поклања мала пажња. Да ли је то тачно? Сва наша позоришта била су и јесу свесна важности домаће драме. За разлику од стране драме, која, чак и када је најбоља, остаје ипак туђа и нашем гледаоцу и нашем извођачу, домаћа драма даје широке могућности за пуну хармонију између публике и глумаца. Публика гледа своје људе, види своју средину, чује свој тон; глумци исто тако. Није случајна појава да су претставе домаћих писаца, чак и када су ти писци врло слаби, посећеније неколико пута више

но претставе страних писаца, чак и када су ти писци одлични. Питање духовне близкости важније је но питање квалитета. Проблемом квалитета може да се бави оно неколико интелектуалаца који су у стању да искључе личне моменте, али колективној психи одговара више оно што јој је сродније.

Из ових констатација које није тешко извести проистиче потреба помагања и форсирања домаће драме. Када човек обухвати рад наших позоришта за последњих двадесет и пет година, не може се рећи — руку на срце — да је домаћа драмска активност била занемарена. Било је чак позоришта и управника који су домаћој драми у толикој мери отварали љубазно вратнице, да су се љубитељи питали не греше ли домаћини овом претераном услужношћу. Могло би се, ради проверавања тачности ове реченице, упитати да ли је, за последњих двадесет и неколико година, било заслужнијег драмског дела које није било обасјано светлошћу рампе на једној нашој сцени. Чини ми се да се такво дело не би могло наћи. Са друге стране, могло би се упитати да ли је за исто време било драмског дела приказаног, у једном од наших позоришта за које би се мирне душе могло рећи да је могло остати у фијоци свога створитеља. Чини ми се да би таквих дела било прилично.

Питање домаће драме своди се, по моме осећању, на питање писаца, а питање писаца на питање средине, тј. њена степена културе. Кривица, као што се види, није увек до писаца, него — ако већ треба тражити кривицу — до генерације у којој смо се родили. А против тога не може се ништа учинити. Наша генерација је једна карика у бесконачном ланцу историје нашега народа. Судбина или случај који су нас ставили у овај положај захтевају од нас, с једне стране, предану службу својој средини, а, с друге стране, потпуну жртву. Трагичније судбине не може бити. Али се с тим мора свако помирити. Наша данашња активност — мислим на активност свих оних који пишу драмска дела — много је већа но активност оних који су писали пре тридесет и више година. Број ваљаних дела која смо добили за протеклих двадесет и пет година раван је — може се без устезања рећи — броју дела која смо добили за првих сто година наше новије драмске активности. Овој чињеници не поклања се доволно пажња, али она, срећом, постоји. Од рукописа који стижу позориштима — а има их просечно на стотину сваке године — један мали процент, често чак и пет од сто, не заслужује да изиђе пред публику. Све остало остаје као сведочанство поновљених и узалудних напора једне генерације да прокрчи терен и засади племениту воћку. Али све то — на страну незадовољене амбиције и сујете свих пи-

саца — није рђав знак. Сума поновљених напора, чак и узладних, не остаје, као што каже један мисаони песник, никада без резултата. Вероватно ће плодове наших напора уживати једно новије, срећније поколење. У међувремену, треба свесрдно помоћи сваки искренији и даровитији напор.

С. А. Ј.

Гетеова „Ифигенија на Тавриди“

Прва следећа драмска премијера треба да буде Гетеова »Ифигенија на Тавриди«. У Народном позоришту у Београду поодавно није извођено ништа значајније из Гетеа. Тумачење »Стелек« и »Брата и сестре« прошле сезоне претстављало је скроман покушај и поуздану премостицу, после прекида од добрих десетак година, да се геније највећег лиричара света појави у нас најзад у правом руху.

Ако се пређе преко »Клалихак«, који је остварен пре рата на Коларчеву универзитету (с нашим глумцима, додуше), онда је под нашим кројом последња озбиљна част била учињена Гетеу још 16. децембра 1932. године, кад је био обновљен први део »Фауста«, у преводу Ристе Ј. Одавића, пре пуних дванаест година. Узгред буди речено, »Фауст« је први и једини пут био изведен 7. децембра 1886. године, с приходом од 877.90 д. или у преводу Милана Савића. Само шест претстава и једно предавање илустровано сценама из 1932. године, на жалост, не показују никакав нарочит успех за прву сцену у земљи.

За премијеру Гетеове »Ифигеније« на нашој позорници учињена ју је најзбиљније припреме. Пошло се од штива. Змајев превод није задовољавао ни естетски ни иначе (старински језик, нетачан смисао, слободан и лабав ритам), па је тежак посао превођења одмах поверен човеку вичну, г. Велимиру Живојиновићу, драматургу и песнику, који се већ бавио превођењем Гетеа. Као што се и очекивало, г. Живојиновић је начинио савршено тачан и течан превод.

РЕДИТЕЉ АЛЕКСАНДАР ВЕРЕШЧАГИН ИМА РЕЧ

Није Гете у својој »Ифигенији« дао само песничку метаморфозу Европидове »Ифигеније на Тавриди«, него је унео сасвим нове елементе у спољну и унутарњу конституцију ове трагедије. Гете је тему о Ифигенији прерадио тако да је приближио својој савремености, тј. крају XVIII века (1787. године), уневши у њу несамо хуманизам него и хришћанске елементе. Гетеова Ифигенија испашта грехове Танталова рода. Она је светитељка. Она је човечина. Гете и сам то признаје, и у једном писму Шилеру назива је ово своје дело »ђаволски хуманим«. Узеавши за основу свога спева истоимену Европидову трагедију, Гете уноси неке елементе из Есхилове трилогије »Орестија« и Софоклове »Електре«, али све то прелама кроз призму хуманизма. Зато је у својој посвети

схватију својих савременика, чиме је дао начела по којима ће савременици његова дела да виде у свом новом и другом режиском оквиру и тумачењу. Доследно томе, сасвим је разумљиво кад се режира Софоклова трагедија »Краљ Едип« на циркуској арени, са рашчлањавањем хора на појединце из народа, који учествују активно у трагедији. Свако време носи своје обележје интерпретације класике.

Гетеова »Ифигенија« је безусловно генијални спев, али ипак за савремену публику има битан недостатак, а то је статичност и отсуство радње. Већ крајем XIX века, да и не говоримо о XX веку, има подоста података о томе како »Ифигенија« као претстава није имала стварног ширег успеха. Кривица, наравно,

Деса Дугалић

глумцу Кригеру, тумачу улоге Ореста, Гете и написао: »Све људске грехове искупљује права човечност.« Свакако најбитнији елемент његове прераде јесте приближавање античког духа трагедије схватију савремености (XVIII век). То даје право савременом позоришту да приближи Гетеову »Ифигенију« садашњости, тј. XX веку.

Било којим правцем и којим начином да овај проблем расправљају научни, филозофски и позоришно-структурни трактати и расправе, у позоришту се појављује као главни елемент да претстава није сума извођења позоришног дела, него је тој суми потребно још додати и публику. За свакога је јасно да је Шекспир, прерађујући новеле шпанске и талијанске литературе, стварајући од њих позоришна дела, приближио ове старе теме својој савремености и

Миливоје Живановић

не лежи на Гетеу, него на традицији и начину режије «Ифигеније». Потребно је да савремена режија тражи и нађе нове путеве, да Гетеово дело заблести новим пламеном. Савременога гледаоца не можете напетати, пошто је заражен темпом савремености и филмом, да два до два ипо сата слуша стихове без радње, макако чиста и дубока преживљавања они у себи носили.

Савремено позориште грчевито тражи стапање речи, музике, пластике и декора у једну целину. Реч расветљује оно што није у стању да

Сима Илић

изрази непосредно осећање. Музика веома проширује богатство осећајног изражавања. Радња ствара емоционални покрет и гест. Декор и савремено осветљење дају могућности да се целокупан призор несамо уоквири у једну целину, него и да објасни у њему оно што није била у стању растумачити ни реч, ни музика, ни пластика. Зато савремена режија дела као што је »Ифигенија«, која је без акције, треба да разглоби целу драму на елементе, који

могу створити радњу и који спико-вито тумаче публици, без редитеља, све што је битно у такву делу.

Мото, главна линија »Ифигеније«, то је испаштање грехова Танталова рода. Ифигенија је посвећена божици Дијани и осећа се као свештеница, чији живот мора бити посвећен томе испаштању. Кад Ифигенија говори о скитским девојкама, које служе с њом у храму Дијане, онда редитељ може да уведе те девојке као њену пратњу, као весталке. Тада публика види и обред жртвовања и свештени обред, праћен музиком. Таква радња само уздиже Ифигенију у њену светитељству. Сасвим је логично да скитски краљ Тоант долази свечано да проси Ифигенију, јер она је донела срећу у његов дом и до-мовину. Тада је логична и свечана пратња војника, који долазе са краљем, уз звуке свечане музике.

Ифигенија неколико пута понавља да је спасена чудом од тога да буде принесена као каква жртва Дијани, а да је божица обавила облаком и пренела из Троје на Тавриду, у њен храм. Све ово спада већ у митологију, па ако се овај митолошки мотив може оправдати, то се онда могу довести на позорницу и ериније (фурије), тим пре што целу судбину Ореста и код Есхила, Еврипида и Софокла прате те ериније, мучећи га све док Ифигенија својим испаштањем не ослободи Ореста, а гиме и Танталов род, од мука. Кад Орест прича да види визију свога рода, онда режија може да оствари ту визију, да реална савремена публика не напреже своју фантазију упућену на имагинације, већ да ужиша у спектаклу непосредно и импресивно. Кад се на крају четвртог чина Ифигенија сећа песме паркаде и пева песму, редитељ може искористити

ти ту песму и разделити је на четири дела, а невидљиви хор паркаде може да их рецитује уз музику, у пригодним моментима драме, тим пре што је та песма карактеристична за судбину Танталова рода и за сам стил дела, заснованог ипак на старагрчком култу.

Нека се богова
боји људски род.
У рукама вечним
држе они власт
и чине са њоме
што је њима воль...

Таквих момената има много у делу, они га илуструју и дају му најочитији оквир, који је тако потребан за постизавање динамике приказа.

Музика испуњава драму несамо у моментима радње, тј. у спољним акцентима него и кад речи нису до-волне динамичне и кад су осећања сувише сувопарна за уво и душу савременога гледаоца.

Кад Орест у мори чује гласове ериније: »Спречите бекство матероубици! Гоните злочинца! Вама је посвећен!«, онда такав момент и хор и музика могу подигнути динамиком до потребног врхунца. Таквих места у делу има доста и њих је потребно искористити.

Што се тиче декора и мизансцена, савремена режија треба да се побрине да буду искоришћени сви декоративни објекти, да и они буду непосредно потребни за извођење дела и да живе заједно с протагонистима, а да не буду само леп оквир без нарочитог оправдања.

У савременој режији делатија као што је »Ифигенија« неопходно је потребно посветити особиту пажњу сунделовачима, јер се обично у класици све ситуације спроводе у стојећем ставу, а то је необично досадно, по-

главито кад су у питању духовна пружавања и кад емоције треба да нађу адекватан став и положај у свом спољном изразу.

То су спољни моменти режије, који стварају радњу и тумаче дело са савременог становишта. Унутарње градиво носи, пре свега, Ифигенија. Ми смо већ рекли да она носи испаштање Танталова рода. Она је и жртвује свој лични живот за живот Ореста и Електре. То није херојина у ужем смислу схватања грчких херојина из митологије и историје, него је то жена која сузом, молбом, својим светитељством постаје херојина духа, врелога срца и нежне, осетљиве душе. Орест није дечко неурастички, него мушкарац који свесно, из освете, убија своју мајку и тек тада га прогоне ериније (фурије), као грижа савести, која се граничи мачијом гоњења.

Краљ дивљих скита, Тоант, и по-ред своје грубе спољашњости, носи у себи и племенитост, одуховљено схватање, значајно за Танталов род. Пилад, несамо верни друг Орестов и његов пратилац, него његова, та-корећи, нежна дадиља, чува га и брине се за његов спас. Аркад је једини који не разуме испаштање Ифигеније и нема поверења у њу. То су задаци које режија поставља противогонистима.

Потребно је сачувати известан стил, да би се сви ти задаци могли да остваре. Њихово остварење мора да се креће у оквиру вероватног и визионарног реализма. Ми нисмо против екстремних режија, али налазимо да сама ствар »Ифигенија« није за екстреме, јер за екстремност је потребан сасвим други текстуални материјал. Ми можемо замислити Хамлета у фраку, али зато треба прерадити Шекспиров стил и стихо-

ве. Било би штета да генијални стил и стихове Гетеа прерадимо ради екстремности, тим пре што је мода екстремности у наше време већ изгубила свој значај и своје оправдање; та мода пролази као што су прошли експресионизам, футуризам, кубизам, конструктивизам, веризам

итд. Задатак савремене режије се креће поново у правцу реалнијих приказа, никад не заборављајући на важну формулу да је сваки приказ само онда потпун, ако се у њега укључи онај битни плус, а то је публика, посматрана у уметничком смислу.

СЛИКАР ВЛАДИМИР ЗАГОРОДЊУК СТВАРА МИРИС ПРОШЛОСТИ

Како треба изразити визуелну идеју Гетеове «Ифигеније»? Циљ декора није само у томе да се створи површина позорнице на којој би се глумац кретао; није само у томе да се декоративно обраде улази и главни елементи — него у томе да се у читавој архитектури позорнице оваплоти средина која ће оправдати и објаснити основни штимунг дела. Гете широким потезима означава место радње, али га не одређује ближе. И сликар ту, као и редитељ, има неограниченih могућности за развијање своје маште и остварење већ замишљених слика, о којима је песник дао само неколико речи.

Како се онда може остварити «Ифигенија»? Реч је ту ипак оно најглавније, нема спора; декоративно дело иде тек у други план. Сликар уклања сваки предмет који не додирује рука глумаца или који није реквизит. На позорници остаје само оно најнеопходније, и то упршћено до крајности. Не сме се осећати ништа што би сметало речи да делује на гледаоца.

Извозити, дакле, визуелни елемент, реконструисати епоху у целини и у детаљима, испунити сцену колоритним састојцима, дати илузију природе, ваздуха и сунца, и трагедију претворити у једну епизоду? За сценско решење «Ифигенијек» ја сам изабрао трећи пут. Реч и визуелни елемент морају се допуњавати узајамно. Декоративно остварење мора дати средину у којој се радња догађа; оно чини позадину за сваки положај глумца; оно регулише сваки његов покрет; оно оживотворава оне елементе што као и глумац, само без речи, глуме исто тако на позорници. Историски, географски и слични елементи од другостепене су важности.

Основна замисао је: прво — коб што лебди над потомцима Тантала, безизлазност што баца Ореста у очајање (у трагедији нема злочинца, али људи пате због тога што их прати проклетство богова); друго — сукоб два света: светлог, широког као сунчани зрак што тежи да продре у сваки кутак земље (то је Грчка) и мрачног што љубоморно чува своје границе и убија свакога ко се усуди да их пређе (то је Скитија).

Ја испуњавам позорницу једноставним мрачним предметима; њих има онолико колико их је стварно потребно; сваки има своју улогу. Они морају деловати као тешка, вековна и неразрушива непокретност. Само облик архаичне Дијане уноси осећање немира и противречности ка околном, као да нас припрема за догађаје што долазе. Једини елемент нађе у овом сувором пејзажу јесте једна плава хоризонтала: море коме не-

ма краја. Тамо је Јелада, онамо упире свој поглед Ифигенија очекујући вести или спас, и отуда долазе Орест и Пилад.

Ја ћу бити потпуно задовољан ако гледалац, чак и да се не сложи с мојим замислима, осети само штимунг којим ће бити пројект мој декор.

А КОСТИМИ!

Гђа Милица Бабић-Јовановић нас уверава да нема шта да каже о својим напорима. У духу разговора с редитељем и сценографом, она се потрудила да дочара костимима илузију старога света јагледану и проосећану кроз раскошну машту Јохана Волфганга Гетеа. Пошто нам укус гђе Бабић-Јовановић није непознат, с правом се може очекивати и с те стране врло пријатно изненађење.

«Ифигенија» ће на нашој позорници имати музичку пратњу и игре. Оригиналну музику је написао г. Олег Гребеншчиков, секретар Балета. Игре на његову музику спрема гђа Нина Кирсанова.

Стварање Позоришног музеја

За осамдесет година свога постојања Српско народно позориште у Београду оставило је за собом светај пут, осветљен величим стваралачким радом а обележен значајним уметничким догађајима и именима. Ови уметнички догађаји као и имена позоришних великана, претстављају сами за себе детаљ историске вредности у ризници културног успона нашег театра уопште.

Током осамдесет година било је великих, значајних датума као што је прва претстава у згради код Кнежева споменика, или као што су прва извођења великих домаћих позоришних дела, прво приказивање Костићева «Максима Црнојевића», или Цветићева «Немање», или прво приказивање «Бидак», прво извођење домаће опере, или датум када је првипут био изведен балет као цела вечерња претстава. Сви ти датуми претстављају сада само историске чињенице док, у вези са њима, има мало, врло мало документарних успомена.

Матија Бан

Управитељ народног позоришта

М. Симић

Милорад Ђ. Шапчанић

Потписи Матије Бана, М. А. Симића и М. П. Шапчанића

Преко Београдске сцене прешли су незaborавни позоришни великанни, уметници који су обележили

златно доба нашег позоришног живота. Била су то велика имена као Милка Гргурова, Вела Нигрнова, Зорка Тодосићка, Емилија Поповић, Пера Добриновић, Милош Цветић, Чича-Илија Стanoјевић, Милорад Гавриловић, Сава Тодоровић и многи други. Велике креације ових глумачких великана биле су и прошле. О њима, или њиховој игри, у појединачним комадима, као и режији комада у којима су играли, нема много докумената, ма да нас од њихових великих интерпретација одваја релативно врло кратки временски период.

Да бисмо од пролазности отрigli све оно што се као видна успомена још може спаси, да бисмо што боље осветлили прошлост водећег театра у Србији, а да бисмо истовремено за будућност сачували све оно што Позориште чини у садашњости, потребно је створити велику институцију која ће се о свему овоме старати. Да би се ово остварило, управник Српског народног позоришта у Београду г. Јован Поповић донео је пре пола године одлуку да се у Српском народном позоришту оснује Позоришни музеј.

Задатак Позоришног музеја био би да прикупи сва онај материјал који би претстављао за Позориште значајну музејску вредност. Тако би у овом Позоришном музеју требало да буду смештени сви они предмети који би могли да покажу оно што се у прошлости радио на уметничком стварању у Народном позоришту. Ту долазе у обзор слике позоришних уметника, њихове фотографије као личности у појединачним комадима, затим фотографије сцена појединачних комада, нацрти и макете декора, нацрти костима, старе позоришне листе као и све публикаци-

је које су у вези са Позориштем и позоришним животом. Са оваквим материјалом Позоришни музеј претстављао би живи инструмент, који би лако и прегледно могао да прикаже све оно што се радио и стварало у Позоришту. Посетилац Музеја, који би желео да сазна нешто о извесном комаду, могао би да види најпре слике глумаца који су га претстављали, да нађе фотографије сцена и да види како је комад био постављен на позорници, а кроз нацрте декора и костима да добије тачну слику онога што је било на позорници. Прегледајући даље исечке критика и свега оног што је о том комаду писано, могао би да добије потпуни утисак.

Позоришни музеј као такав још не ради. Али материјал за њега брижљиво се сакупља у Српском народном позоришту, док су просторије за Музеј већ одређене у новом крилу зграде код Кнежева споменика, тако да ћемо у догледно време имати прилике да видимо отварање овог Музеја, које ће претстављати крупан културни и уметнички догађај.

По ходницама Народног позоришта као и по канцеларијама Управе већ сада је истакнут материјал који се систематски прикупља за овај Музеј. Тако се могу видети листе давно приказаних комада као „Херцег Владислав“ од Јована Суботића из 1869. г., „Јелисавета кнегиња црногорска“ од Ђуре Јакшића из 1870. г., Шилеров „Виљем Тел“ из 1869. г. и друге. Такође се могу видети и многе фотографије преминулих позоришних великанова у њиховим најбољим ролама.

Технички шеф Народног позоришта г. Миомир Денић поклонио је Позоришном музеју своју велику

збирку нацрта декора тридесет различних домаћих и страних сценографа. Поред ових нацрта Позориште располаже знатним бројем и свог музејског материјала ове врсте као и скицима костима.

Материјал за будући Позоришни музеј вредно се припрема и он ће једнога дана, сакупљен, претстављати несамо слику онога што се у Позоришту одигравало већ истовремено и бити путоказ новога пута којим

Једна стара позоришна листа

Исто тако ради се живо на прикупљању старих публикација у којима се писало о Позоришту, док се данас марљиво чувају сви исечци чланака, који у разним новинама третирају позоришна питања и говоре о претставама у Српском народном позоришту.

Позориште стреми. Гест г. Миомира Денића свакако неће остати усамљен, и многи љубитељи Позоришта радо ће уступити овом Музеју онај материјал који би за Музеј претстављао знатну вредност.

Вл. С.

О значају Едмона Ростана

(Поводом премијере „Романтичних душа“)

Појава Едмона Ростана изузетна је појава у француској књижевности свога времена. Прво Ростаново драмско дело, „Романтичне душе“, приказано је, у Паризу, 1894, а остала његова драмска дела настала су у времену између 1894 и 1914 године. Главни део његове књижевне делатности пада, дакле, у време када су се у француском и светском позоришту вршиле корените измене.

Француска и светска драмска књижевност, настале пред крај прошлог и у првим годинама овога столећа, означавају потпуно нову етапу у развоју драмске мисли и драмске технике. Насупрот романтичарском позоришту, које је одавно било заборављено, али чији су се утицаји повремено осећали ту и тамо, и насупрот Скрибову позоришту, позоришту цветног, богатог, раскошног и безбрежног Другог царства, — француско позориште је потражило нове изворе за своја надахнућа. С једне стране, оно је наставило, али и развило традицију буржоаске комедије коју је неговао Ожије; с друге стране, дајући му пуни смисао и ослобађајући се многих застарелости у његову делу, оно је разграшло комад с тезом Александра Диме Сина; с треће стране, оно је, између 1880 и 1890 године, упознало опору лепоту натуралистичке драме Анрија Бека, и извукло из њега сву потребну поуку; с четврте стране — и то је најзначајнији момент у развоју драмске мисли тога времена, у Француској исто тако као и у целом свету — с четврте стране, Француска је, у немогућности да на сопственом тлу нађе одговарајуће хране за незаситни инстинкт нових генерација, отворила широм капије своје духовне активности — и пустила да страна драмска активност изврши инвазију њена духовног подручја, једну инвазију која, додуше, није трајала сувише, али која је оставила дубоке трагове. На челу те инвазије био је Хенрик Ибзен, а одмах иза њега ступао је други знаменити норвешки писац Ђернстерне Ђернсон. У њихову присенку прикрадао се трећи угледни Скандинавац, Август Стриндберг. А одмах иза њих најирали су, поред неколико мање значајних писаца, Лав Толстој, Герхарт Хауптман и Херман Судерман. Утицај који је дело Хенрика Ибзена извршило на тадашњу француску јавност и на тадашње драмске писце јесте од највиших утицаја који су уопште извршени у току векова у историји европске мисли. Тај утицај је потпуно изврнуо дотадашњи ред ствари у области драмске активности, и дао јој нове смернице за будућу активност.

Из амалгама француских тренутних аспирација, Скриба, Ожијеа, Диме Сина и Анрија Бека, с једне стране, и утицаја страног позоришта, са друге стране, створила се, моделишући индивидуалне таленте који су се у то време родили, једна потпуно нова драмска књижевност. Претставници те нове књижевности били су Франсоа де Кирел, Пол Хервије, Ежен Брије, Анри Лаздан, Морис Донеј, Октав Мирбо и др. По природи врло даровити, они су се послужили примерима својих учитеља, па су,

САМО ЈЕДНО:

ХАЛО!

И ми смо већ у Вашем стану да проценимо и откупимо ствари које желите продати, као: **БРИЛИЈАНТЕ, ЗЛАТАН НАКИТ, СТАРО И ЗУБНО ЗЛАТО, КРИСТАЛ, ПОРЦУЛАН, ПЕРСИСКЕ И ДОМАЋЕ ТЕПИХЕ И ДРУГО**

„ГРАД БРАНИЧЕВО“, ПАШИЋЕВА УЛИЦА БРОЈ 7 (угао) - ТЕЛ. 27-585

ЛЕП ИЗБОР УКУСНИХ ДАРОВА ЗА МЛАДЕНЦЕ

„Ватрогасац“ К. Д.

ПАШИЋЕВА 7. ТЕЛ. 20-459

Пожарни апарати са хемијским средствима за гашење пожара са:

ПЕНОМ,

течношћу,

тетрахлором

Ватрогасни материјал и прибор.

Пунимо и оправљамо пожарне апарате.

ПАЖЊА!

Вршимо брзу поправку дрвене, кожне и гум. обуће.

Вршимо брзу поправку мушких и женских чарапа.

Примамо поруџбине папуче од текстила са ћоном од рогоза и патника са ћоном од рогоза.

„НАША АВАЛА“

Кнез Михаилова ул. бр. 1

ПЕРСИЈСКЕ ТЕПИХЕ

свих врста

ДОНАЋЕ ТЕПИХЕ И ЂИЛИНЕ

КЛАВИРЕ И ПИЈАНИНА

купује и најбоље плаћа

трговина антиквитета и намештаја

СТРУЧНО И БРЗО

вршимо све оправке

КИШОБРАНА

Змаја од Ноћаја — бр. 13

Ал. Ненадовића бр. 2 - I спр. десно

„Славонија“

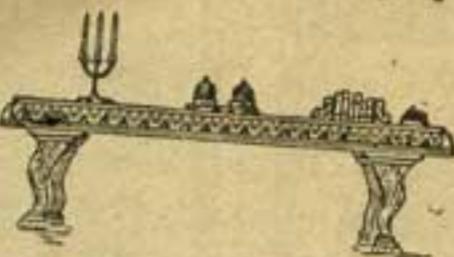
ЈОВАНА С. ВУКОВИЋА

Кнеза Павла — 53 тел. 27-279

Цара Николе II — 49 тел. 40-579

тел. 23-037

СТИЛСКИ НАМЕШТАЈ

Грунчић и Петровић

Чика Љубина ул - бр. 14-16

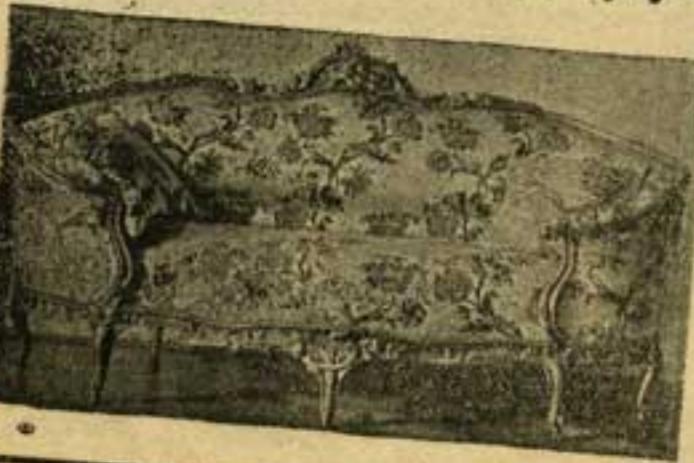
Стална изложба дуборезачко-стилског намештаја, сликарских и вајарских дела најпознатијих мајстора. Стручни савети у атељеу или на лицу места.

Велики избор малих уметничких предмета - поклона
за младенце

КОЛОЊСКА ВОДА И ПОРФЕСТ
на ирам
ПАРФИМЕРИЈА
СЕКА
Књ. ЛУБИЦЕ бр. 18

Уредите Ваш стан, вилу, кућу и дућан

код Атеље-а за унутрашњу архитектуру фирме
РАДИВОЈЕ

М. ТОДОРИЦА

Космајска — 35

13

на основама које су од њих примили, створили самосталне драмске творевине, које се држе снагом својих индивидуалних обдарености. То велико доба, које у историји драмске књижевности новијег времена отвара појава ћутљивог Норвежанина Хенрика Ибзена, дало је, — у Француској, као и целом свету — изразите националне таленте истоветног или сличног смера, али обожене темпераментима свога поднебља.

Међутим, у среде те и такве драмске активности, појавио се један човек који није имао никакве духовне везе ни са Димом Сином, ни са Беком, ни са Ибзеном, ни са Хауптманом. То је био Едмон Ростан. Једна страховита експлозија у среде мирне природе, једна побуна огромних сразмера у среде најтишанијих прилика! Целокупна драмска активност тога доба ишла је у корак са својим временом: тумачила је његова

Мирјана Коунћ

Нада Касапић

осећања и решавала његове проблеме. А време је било бурно, узвитлано, забринуто. Идеје су се сукобљавале, тражили су се нови путеви, нови одговори на стара питања. Све је било у превирању. Укратко, доба пред први светски рат.

Шта је тражио у среде те духовне ускомешаности закаснели романтичар и несуђени трубадур Едмон Ростан? Сва узвитланост тога времена није га нимало занимала. Он је бежао од проблема који су мучили савест његових савременика, и то је бежао у идеале, у маштарије, у облаке. Поезије, снова и лепоте тражио је Едмон Ростан у доба машине, индустрије, капитала. Човек је склон помислити да је појава овог необичног писца морала на неки начин изгледати комична. А то она

НАМЕШТАЈ

СТИЛСКИ — УМЕТНИЧКА ИЗРАДА

ЛУСТЕРИ

кристал, бронза и ковано гвожђе у разном стилу.

УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

Прима поруџбине за израду свих врста стилског намештаја, уређује станове, виле, хотеле, канцеларије и установе

„СРПСКИ ДОМ“

Трговина уметничког намештаја Смиљане Брковић

Вука Каракића ул. бр. 8 тел. 28-395

ДАМЕ!

Ваша фризура је Ваша културна потреба.

Ако желите индивидуалну фризуру, трајну ондулацију на предратним апаратима, направиће Вам

Фризер Миле Шапчанин

Светосавска ул. бр. 12 — Славија

„ТЕСЛАФОН“ К. Д.

електротехника - електроакустика

Београд, Доситијева 8.

Телефон 28-783

Преузима све оправке радиоапарата. Израђује, преправља и оправља појачиваче (Ферштеркере), мегафоне, микрофоне за кафане, биоскопе, баште итд.

Нашу радионицу води овлашћени електротехнички инжењер, специјалиста за радиофонију.

**ВАШЕ ОДЕЛО и ХАЉИНЕ
најбоље ће вам
очистити и
обојити
БИЉАНА**

ЦЕНТРАЛА Св.Саве 16
ФИЛИЈАЛА
Мутапова 32

ПРВА СРПСКА МУЗИЧКА ЕДИЦИЈА

„Н-Мол“

доноси

најбоље најуспешније шлагере српских
композитора

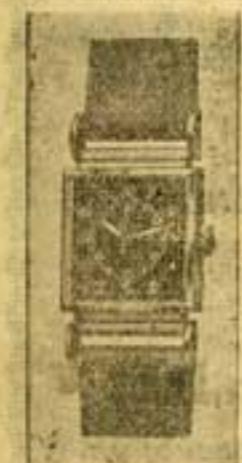
У памтите:

Прва српска музичка едиција „Н-MOLL“

СЛОБОДАНА С. ЛАЗИЋА

Београд, Кнез Михаилова 37 тел. 23-140

Златне зубе, брилијанте,
сатове и све врсте злата
и златног накита

ако већ продајете или купујете, у Вашем је интересу да то учините преко стручне фирме „ВЕЛЕС“. Сваки рад вршимо без конкуренције по дневној цени. Злато и најкит купујемо и од свих препродајаца. Запишите адресу јер је у Вашем интересу.

Фирма „ВЕЛЕС“

Пашинева бр 25 II спрат. Тел. 30-556

Рад сваког дана од 8 до 19 часова

Власник **Бора Цветковић**

ДАМЕ!

Ако се решите да Вашу косу офорбате, то Вам препоручује салон „МАРТА“. Најбоље фарбање косе у свима нијансама као и специјалну трајну ондулацију добићете у салону „МАРТА“

Кр. Александра бр. 2

ОДЕЛА, КАПУТЕ, МАНТЛОВЕ
КОСТИМЕ, БЛУЗЕ, ХАЉИНЕ

КУПУЈЕ И ПРОДАЈЕ

МЯЧВИ ОДЕЛА

Брана Д. Михајловић

Тел. 43-352

Кр. Александра 114

ЗЛАТАН НАКИТ И БРИЛИЈАНТЕ

старо злато, сребро, сервизе, фотопарале и драгледе највише плаћа

„БАЛКАН“

у палати хотела „Балкан“ Призренска — бр. 2

Тел 27-583

Бициклисти!

Спортисти!

ПАЖЊА

Пре него што пођете куда Вашим бициклом

СВРАТИТЕ

у бициклистичку трговину

»Ждраплин«, Ђорђа Д. Дрљачића-„Дрље“

Димитрија Туцовића ул. — 18, код подвожњака у Гробљанској ул.
тел. 27-151

У елитном ресторану

„СРБИЈАНКА“

Гараџанинова — 9

гостују са успехом популарна певачица **МИЦА „ПЛАВА ЗВЕЗДА“** и популарни певач са Калемегданске терасе **БРДНА БЕЛИЋ** уз пратњу квинкета **Мирковић**

Ресторан је снабдевен са одличним пићем

Домаћинство, „дечја“ галана, велики веш, све то кида њене љубавце. Вероватно није заборавила добро правило.

Осл. вен. С. бр. 650 од 21.1.1943

»ХЕРМЕЛИН«

КРЗНА

Томислав Гогић

Београд

Кн. Михаилова — бр. 19

Тел. 23-130

Датум	Репертоар
Понед. 6	17 Женидба и удадба Весело позорје у три чина
Уторак 7	17 Баханал балет од Вагнера Балерина и бандити Балет од Моцарта Карневал балет од Шумана
Среда 8	17 Вона Замфирова Комад у четири чина
Четврт. 9	17 Оде вов!... Комедија у три чина
Петак 10	17 Догорели кров Драма у три чина
Субота 11	17 Смучавање на суву Смучарска комедија у три чина
Недеља 12	10.30 Свечана академија 15 Иабирачица Комедија у три чина 18 Тоска

29. XI. 42

10. IV. 42

30. XI. 43

За велико изvlaчење срећака

од 7 до 27 марта
купите и замените Вашу срећку

У СРЕЋНОЈ КОЛЕКТУРИ

Милоша П. Раденовића

Крунска 28 тел. 23-416

КОЛОНИСКА ВОДА.

и ви кете колониску воду, парфеме,
бринантине, орахово уље, пудре.

помаде и остале шминке купити најбоље и најефтиније, ако посетите парфимерију
Илије Н. Кустуровића, Кн. Михајлова 13 Тел. 21-237

Атеље

МИДЕРА И ПРСЛУКА

»Graziosa«

Највећи избор у материјалу.

Кн. Јубице - 8

Тел. 28-228

МИЛАДИНОВИЋ

КОЖНА ГАЛАНТЕРИЈА

ТАШНЕ, РУКАВИЦЕ, КОФЕРИ, НЕСЕСЕРИ, НОВЧАНИЦИ, ПОЈАСЕВИ

ЧИКО ЈУБИЦА - бр. 14-16

Безаких
соглашенија
пописујем
ЗАВОДА ЗА КУПО-ПРОДАЈУ
БОСНА
БЕОГРАД, БАЛКАНСКА 9 ТЕЛ. 20-528

НАМЕШТАЈ

Посетите велико стовариште
СОБНОГ И КУХИНСКОГ НАМЕШТАЈА

Саве Г. Стојковића

Кр. Александра 70

ЖЕНСКИ
ШЕШИРИ
И
УКРАСИ
ДУКИЋ

Француска 5 - до позоришта

СТОЛАР ДОБРИЋ

Купује сав изломљен намештај.

— врши све ОПРАВКЕ НАМЕШТАЈА

КРЗНАРИ Веснић, Сочински и Жамоц Кн. Михаилова — бр. 30

Израда бунди по мери. Одличан крој. Оправке и префазонирања. Цене солидне

КУПУЈТЕ СРЕБРЕДАКЛ.
ИЗ НАЈВЕЋЕ И
НАЈСРЕБРНИЈЕ
КОЛЕКТУРЕ

БРАГА ВАСИЋ
БЕОГРАД • ЦВЕТНИ ТРГ

Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну давашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима **а на послетку у Вашем је интересу** понудите и познатој фирмама **«ВРАЧАР»** која ће Вам платити одмах по највишој дневној ценама, или ће Вам бесплатно и стручно проценити.

„ВРАЧАР“ — Београд, Палилулска улица — бр. 6.
Тел. 28-706 — Продужетак Душанове ул.

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД
СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ)

Ресавска (б. Франкопанова) 5. Тел. 21-493

„КОЛУБРАД“ КУПУЈЕ:

Трговина старима, антикви- влато, сребро, на-
тета и старог накита. кит, сатове, кри-
Призренска 13 тел. 24-386 стад, порцулан
керамику, текстиле, античке ствари, у-
метничке слике и др.

Плаћа најбоље по најбољим дневним ценама.

Кофере, ташне, новчанице, појасеве и све могуће козметичке ар-
тиклије има

„БОЈАНА“

Кн. Јубице — б.

покрај Лотос-бара — Тел. 20-953

ДЕЧИЈЕ ИГРАЧКЕ

најлепше и најефтиније купићете у највећем избору
(продаја и на велико) код фирме

Илија Н. Кустуровић Кн. Михаилова — 13. тел. 21-237

Призренска — 3 ул. тел. 22-036

БРИЛЈАНТЕ, златан накит, кристал, сервize, есцаје, — као и друге ствари од вредности — најповољније ће те купити и продати, ако се обратите трговини антиквитета:

„ВАРДАР“ Македонска 16, Позенкареова) — 28 тел. 21-062 и 27-043

ДАМЕ!

тражите свуда одливоване преварете „CHARME“

КРЕМ, ПУДЕР и РУЖ
Тел. 37-382

„ЖДРАЛИН“

ПРЕВОЗРОБЕ
СЕЛИД'БЕ
Карађорђева 99 тел. 25-318

СТРУЧНУ ОПРАВКУ
РАДИОАПАРАТА

врши ЕВРОПА
Цара Николе II - 18 тел. 30-930

КРЕМ
НАДА
штититен
од невремена

Конфекција
ЗА ДАМЕ и ДЕЦУ
„АВАЛА“
Македонска — 24

Оправка
ПЕРСИСКИХ ТЕПИХА
„СКОПЉЕ“
Београд, Кондина ул. — 26
тел. 20-347

НОВЕ и НАЈНОВИЈЕ шлагере
добићете у књижари „Матеја
Ненадовић“ Београдска ул. 31

„РАДЕ НЕЙМАР“ ПАЛАТЕ - КУЋЕ - виле - плацеве
продaje: фабрике - индустриске плацеве
Кр. Милана — 20 тел. 27-796

Тражите свуда ЛИКЕРЕ, КОЊАК, РУМ, ВЕРМУТ „ROYAL“,
фирме „ХЛДУК ВЕЊКОВА КУЛА“ Ј. Шарина Тел. 22-912.

ФОТО-АПАРАТЕ
ДОГЛЕДЕ, СЕРВИЗЕ
и сву бољу робу, највише
плања позната фирма

»ХУМ« Балканска 13
испод кафане „Србија“ - тел. 25-370

ПАРФЕМ
и колонска вода на грам
парфимерија »СЕКА«
Рајко Ј. Рамовша
Књ. Љубице — 18

ТЕПИХЕ
ПЕРСИСКЕ и ДОМАЋЕ
купује и продаје
специјална радија тапиха „ГАЛИЧНИК“
Палилулска 2 (продужетак Душанове) тел. 23104

ТРГОВИНА МАРАКА
„ГРАД АВАЛА“
Кр. Милана 21
Купује, продаје
и мења

SERBISCHES NATIONALTHEATER BELGRAD

Abendvorstellung

Am Denkmalplatz

Sonntag, den 12 Merz 1944

Das Deutsche wissenschaftliche Institut und das Serbische
Nationaltheater
veranstalten eine

Feierliche Akademie

anlässlich der Erstaufführung von „Iphigenie auf Tauris“
von Goethe

- 1) Richard Wagner: Ouverture „Faust“ ausgeführt vom Opernorchester des Serbischen Nationaltheaters unter der Leitung des Operndirektors Stevan Hristić
- 2) Eröffnung durch Herrn Alois Schmaus, Direktor des Deutschen wissenschaftlichen Institutes
- 3) Vortrag des Intendanten des Serbischen Nationaltheaters Jovan Popović über Goethe und sein Werk „Iphigenie auf Tauris“
- 4) a) Monolog der Iphigenie aus dem ersten Aufzug — Frau Desa Dugalić - Nedeljković
b) Szene Thoas - Iphigenie aus dem ersten Aufzug - Frau Desa Dugalić - Nedeljković und Sima Ilić
c) Szene Orest - Pylades aus dem zweiten Aufzug - Milivoje Živanović und Božidar Drnić
d) Szene Iphigenie - Orest aus dem dritten Aufzug - Frau Desa Dugalić - Nedeljković und Milivoje Živanović
- 5) Beethoven; „Egmont“ Ouverture
ausgeführt vom Opernorchester des Serbischen Nationaltheaters unter der Leitung des Operndirektors Stevan Hristić

САДОВИНА ЈА ГАДИТ ГАМОГИ СИ-ДИ-МЕРЗ

ФЕРНЯНДО КАСТЕЛ

Допрема
Отпрема
Превози
Сеобе

Преглед робе
Царињења
Осигурања
Ускладиштења

МЕЂУНАРОДНО ОТПРЕМНИШТВО

БЕОГРАД

Кр. Петра 8/VI
тел. 27-441

Кр. Александра 1/IV
тел. 27-441

Заступници и дописници у свим трговачким средиштима

ВАЖНО ЗА ДАМЕ
ИЗРАДА СВИХ БРСТА ВЕЗОВА ЗА
ХАЉИНЕ, ДАМСКОГ ВЕША, МОДЕР-
НИ ПЛИСЕ, ПРЕВЛАЧЕЊЕ ДУГМЕТА
Кн. Михајлова 17.
РМАТИЋ Теразије 28.

Лепоту „свежину
одржавете

Чистотом
ПРЕПАРАТА ИЗ ПАРФИМЕРИЈЕ

СЛАВИЈА

Кр. Милана - 45

ПАРФЕМИ НА ГРАМ
у свима мирисима
по умереним ценама

РАДИО - ТЕХНИЧКА
РАДЊА

„СРЕМ“

врши све оправке

радио - апарата

солидно, прецизно
и јефтино

Маловановић и Вишњић

Власник

Првослав Вишњић

Кр. Александра — 144

Тел. 43-822

МОДЕРНО РУБЉЕ
„ДАРА“

ДАРИНКА ВЕЛИСАВЉЕВИЋ

Кнез Михајлова ул. — 19
пасаж

Примаја израду мушки, женско и креветско рубље

Часовничији „ЛУБЕЛІРО“
ДВРАТОВИЋ ЈАНОВИЋ

БЕОГРАД • КЉУЧНИЦЕ УЛИЦА ЗО
ИСПОД КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

Цене солидне

ДА ЛИ ЗНАТЕ? ДА
РАДИОНИЦА
за прецизну механику

„ОМЕГА“

Скачарска 6. — Тел. 28-963

стручно оправља све вре-
сте канцеларских маши-
на, као: писаћих, рачун-
ских, умножавајућих,
фото-апарата, налив пе-
ра, регистар касе и т. д.

А САДА ЗНАТЕ, ДА
„ОМЕГА“

радионица за прецизну ме-
ханику

ВИТОМИРА В. СТОШИЋА
ОПРАВЉА И ГДЕ ЈЕ!

МАЈКЕ!

Фото „КОСМАЈ“ једини
специјални атеље
за фотографисање деце
ради у својим просторијама
на првом спрату од 8 — 12
и 15 — 19 час.

Фото „КОСМАЈ“
Кр. Милана 6 (II спрат) Тел. 22-528

ВАШ ГАД

ћесе младићи

ако

купите срећу

у колекцији

МАТИЋ

Београд
Класне лутрије
Славија 23

управо није била. Несамо да Едмон Ростан није био комичан, него је Едмон Ростан био најсушна потреба свога времена. Његово време било се већ почело гушити под наслагама машинске цивилизације. Човек је престајао бити човек: он је био само један мали завртањ у једном великом систему који је у толикој мери дошао до савршенства, да му се никакав индивидуални отпор није могао супротставити. Човек се гушио у својој култури која је све више губила свој основни карактер хуманости; човек се гушио у градовима у којима није могао више да види три лиснате дрвета; човек се гушио у својим канцеларијама и фабрикама које су га лишавале основних инстинката за природом, лепотом, безбрежношћу. Књижевност која се у то време стварала регистровала је верно душевну и духовну забринутост и поремећеност свога поколења, али излаза из те ситуације није пружала. И, као и сваки човек који дуго живи у затвореном простору, људи те генерације осетили су потребу за променом, за проветравањем, за бекством. И то за наглом и рационалном променом, за бекством скоро без повратка. Није, дакле, никакво чудо што се у души читаве једне генерације појачала чежња за имагинарним, за романтичним, за изванредним. Да ли је то била потреба за леком, или само за наркотиком? Тешко је на то одговорити, али читава једна генерација жудела је за њим. И Едмон Ростан се појавио као синтеза тих потсвесних струјања. Његово дело је доносило и одмора, и заборава, и преношење у други свет, и у друге светове. Љубав Силвete и Персинеа, љубав Самарићанке, љубав Сирана, Кристијана и Роксане, необична и несвакидашња појава Орлића, и она чудна (то је, одиста, врхунац његова волшебног и мађионичарског генија!) или тако лепа, и тако пуна, оркестрација француског народа и свих тајanstvenih подземља његове психе, изражена у »Певцу«, — како је све то одударало од онога што се сваког дана виђало, чуло, сретало! Едмон Ростан је постао велики наркотичар свога народа. Он се обраћао најскривенијим чежњама његове душе, и те чежње је, путем своје богате маште, преносио у свет стварности. У облику једног, другог или трећег јунака једне, друге или треће његове драме, француски народ је кликтао пуним својим бићем. Волео је, патио је, борио се, био је духовит, пожртвован, истрајан, умео да се роди, да живи и да умре у свем својом сјају, и то у преливима који одговарају само његову бићу. А изнад свега, и кроз све, био је чувени и незаборавни *panache* — перјаница, али једна посебна перјаница, састављена од поноса, од пркоса, од славе, од инвентивности, од духа, од духовитости, од срца, од душе, од ума, од срчаности, од јунаштва, *panache* као синтеза читава једног народа.

Пред том моћном симфонијом, човек је морао заборавити, ако их је и видео, слабије стране тога дела: извесно отсуство психологије и извесно вештачко прављење сликова. На тим недостатцима неки критичари покушали су изградити свој систем покуде Едмана Ростана. Покушај је био узалудан. Ростан је срастao са својим народом, постао је на неки начин његова перјаница, — и, као такав, он ће и остати.

C. J.

6 режији

2) Песник и редитељ

Драматско дело писано је зато да се на позорници изведе. То је најмања сваког драмског писца. Друго је питање да ли је оно за извођење на позорници погодно и да ли привлачи и осваја редитеља када узме да га чита.

Има дела која директно и снажно утичу при читању у томе правцу, и на њима се јасно види способност драматичара да ствара сценске ситуације. Редитељ види јасно радњу, јаке драмске акценте, добро изражене карактере и драмске сукобе. У противном случају дело га оставља хладним, он га сценски не проживљује, и види да је то дело на сцени немизводљиво. Јер све оно што вреди и важи за сваки рад, вреди и у овом случају за редитеља: оно што није у стању да се са љубављу заче и оствари, остаје недоношче.

Сигурно је да ће редитељ најрадије узети у рад она дела која се издигу и изнад оквира самог сценског ефекта, тојест она која отварају врата гледаоцу у једну дубоку слику света и живота. Разуме се по себи да то не морају да буду комади писани за решења дубоких проблема. Има врло лаких комада који лакше и спретније отварају видике у тајанствене проблеме живота него многа извикана и рекламирана класична дела. Потребно је пре свега потрудити се да се слика живота, унесена од песника у његово дело, пренесе у духовну атмосферу гледалаца и да се у сарадњи динамичке дела са много пажње и љубави доведу до изражаваја акценти који његову динамику психичку и формалну носе у себи. То значи да реди-

тель има било да упрости било да отстрани мање важне делове драме, и да важна и стожерна места јаким акцентима подвуче и потенцира. Најидеалнији успех при томе јесте онда када се оваква операција изврши у смислу и духу песникове концепције. Тада је редитељ најтешњи сарадник пишев и он са њиме заједно проживљује његово дело.

Онај редитељ који изводи на сцену дело тако да се скромно и плашљиво скрива иза дела песника, не може да нас освоји својим радом. Исто тако је сасвим погрешан став редитеља код којих се осећа тенденција да надвичу песника, да пробуђују сензацију за себе и свој рад. То су убице правога и озбиљнога сценског рада. Анонимност редитељева је битни карактер истинског и племенитог сценског стварања.

Један редитељ наступа смело, други се бори; код једнога је све херојство, код другога је све неутрално. Један је сасвим предан и мали пред делом које инсценише, хвали чак и његове грешке, други не даје важности речима, већ наглашава игру. Ваљани и прави су тек они који претстављају синтезу свега позитивнога у томе делу; њихов рад је плод дугог, озбиљног искуства и можда многих погрешака. Све врсте редитељског решења могу да буду интересантне. Али једно јестално и сигурно: све док су велики писци за гледаоце интересантни и остављају публику равнодушном, а редитељ је, напротив, генијалан и стоји изнад песника, све док слика мање вреди од оквира, ту је још далек пут до праве позоришне уметности.

Синтетична слика драмског дела расте из његова основног елемента, из речи. Рад редитеља састоји се пре свега у томе да приведе глумаца до духовног јединства тих речи, тако да он проживи сву пластику и еруптивну снагу речи у њену рађању и изражају. Тек тада, када се овако исцрпела унутарња снага речи, када је уметник глумац у стању да изрази сву визионарну дубину и снагу скривену у речима и са њима претстави слику живота, тек тада су и редитељи и глумац сишли у тајанствене дубине онога скривенога света који је слика вечнога, а изражава се сликом земаљскога. У томе се састоји она најскромнија служба редитељског рада величини и лепоти. Па ако и јесте реформисање врло често добар посао, испуњење је бољи и последњи, најтежи, али и најоданији и најскромнији посао. Славу обично пожању они који реформишу, они који испуњују и довршују тек после скидања са голготскога крста.

Уметнички рад једне позоришне вечери закључује се тек у души гледалаца. Стога је важно да редитељ

упамти ово: и неизбрисиви утисак на гледаоца опет је само утисак. Много виши је доживљај који преобраћа и препораћа; он нас води већ у домен религиознога, од кога и позориште црпе свој крајњи смисао живота. Оно што се из једнога комада дозна и пружи преко рампе публици добро је, али још увек мало. Редитељ није зато позван да се види како он то чини. Он има драмско дело да доведе до зрачења тиме што ће — како рекосмо — речима дати ону унутарњу снагу из које би је смисао живота. Тај смисао је дефинисан његовим ставом према животу, његовим унутарњим животом.

Хтети изразити нешто је друго од хтети дејствовати, песничко дело приказати није исто што и тумачити га. Ствари подићи на светло божје није исто што хтети створити неки штимунг, који пролази лако као што је и лако био створен.¹

Хајнц Хилперт

¹ Први део овог члanka (Редитељ и глумац) изашао је у бр. 6 »Српске сцене«.

Сукоб А. Бачванскога с Ј. Ђорђевићем

Зна се да је Јован Ђорђевић најогорченије устајао против корпоративне управе; он би је чак, у љутини, називао »многоглавом управом«.¹ Позоришни одбор заиста није имао среће у вођењу послова. Једва се отаљавало. Сплеткама већ није било краја. Залазило се у све дубљи глиб, тако да је Ђорђевићев непоколебљив став у погледу управљања позориштем најзад добио превагу: 8 октобра 1870 године укида се Позоришни одбор на основу Позоришног закона. Ђорђевић буде постављен за »привременог управитеља«. Глумци су одједном остали без својих заштитника, или бар многи од њих. Они су, наравно, претстављали опозицију. Али ње је било у довољној мери и у чаршији, и можда још више

¹ Писмо Ј. Ђорђевића министру просвете Д. Матићу бр. 75 од 17 новембра 1870.

у новинама. И све је то ипак морало бити искључиво масло глумаца и одборника. Једне новине чак доносе велик и документован чланак у коме се отворено захтева корпоративна управа као једини излаз из мучна положаја.² Што је најзанимљивије, Бачвански пријатељује с редакцијом тих новина. Он је, не смемо заборавити — главни редитељ, стварно једини редитељ од заната, и најомиљенији глумац. И њега, изгледа, највише погађа укидање Позоришног одбора. На рачун одборника (који су разних занимања у грађанству и једнако се мењају) прављени су најневероватнији потези. Бачвански није много зазирао, могло би се

Гостодике!

*Почио је за избору у велике
важности да се може дозидана
врата ~~да~~ пре дугог реда, што
извештаје буџет пареу да се
да се па. врата у кајвртком
 времену редисавицу на дуготруду
преда.*

У Году 14. Новембра 1870

Једно писамце А. Бачванскога

чак рећи да је претеривао искоришћујући наклоност извесних пријатеља међу њима. Кад се неочекивано нашао очи у очи са Ђорђевићем, тиква је морала пући, и дело је неочекивано изшло на видело. Сем жеље за неограниченом влашћу, у Бачванском је увек тињала извесна жица самовоље, безобзирности... и дрскости, ако хоћете. Извесни његови поступци сасвим су несхватљиви, личе на једноставно терање ината. Иако је, према уговору, требало чешће да игра, он је вечито налазио разлога

² Србија, 1870, бр. 143.

да другима дели улоге које су искључиво његова струка. Ђорђевићу то није било право.³ Дабогме, тужила се⁴ и публика. Нешто доцније ће диди глас чак и Јован Ристић.⁵

Сиромах Ђорђевић се натезао тако са Бачванским док је могао; изазван да се понесе простачки, он се ипак најобазривије обраћа за заштиту своме министру. Али он то не чини непосредно; само поиздаље наслућује сукоб о коме ће поднети посебан извештај. Најпре тражи да се учини крај привременој управи, »јер наредбе привременога управитеља сматрају се као нешто привремено, које важи од данас до сутрак«.⁶ Сутрадан ће дати много оштрију и тачнију слику ствари. Ту ће се видети Бачвански каква га не познајемо с позорнице и из живота. У питању су неке непристојније смицалице.

Г. Министре!

У мојој представци од 17. о. м. Бр. 75. напоменуо сам у кратко, да сам дошао у сукоб са дојакошњим редитељем, г. Алексом Бачванским.

Да би могли видети повод и досадашњи течај овога сукоба, имам част приложити овде: моје писмо редитељу од 7. о. м. Бр. 22.,⁷ његов одговор од 9. о. м.,⁸ и мој одговор њему од 12. о. м. Бр. 29.

Из ових ћете писама уверити се, господине министре, да ја нити сам дао повода том сукобу, нити самчинио икакве друге кораке према редитељу, до само оне, које сам морао чинити у обрану повређеног ауторитета управитељевог, и нарушене дисциплине позоришне.

Хоће ли ми он дати оно задовољење, које од њега тражим, то не знам: али то једно је извесно, да се са оваквим органима позоришна управа водити не може, и да овакав преступ не сме остати без икакве казне.

А како још нема прописа, који би определио, у колико се дисциплинска власт управитељева простире и на редитеља, које би ми за случај његове непослушности служити могло као мерило при определењу казне: то Вас молим, господине министре, да изволите у том случају ову ствар по Вашем увиђењу решити, и закону потребно уважење обезбедити, начином, који Ви за добро нађете.

Али и за тај случај, ако би његова противна изјава у новинама изишла, и ако би ја с њоме задовољан био: држим ипак да ће нужно бити, да му се од Ваше стране непосредно даде на знање, какав је његов положај у позоришту и његов одношај према управитељу, јер ће иначе опет доћи до нових сукоба, тим пре, што управи није доста,

³ Писмо Ј. Ђорђевића Д. Матићу бр. 79 од 18 новембра 1870.

⁴ Писмо А. Бачванског М. А. Симићу од 12 јуна 1873.

⁵ Писмо Ј. Ђорђевића Д. Матићу бр. 75 од 17 новембра 1870.

⁶ То писмо није сачувано, али се свакако односило на изјаву Бачванског у Србији од 4 новембра 1870. Ту је вальда од Бачванског тражено изјашњење да ли је изјава из његова пера.

⁷ Нема у позоришним списима ни тога одговора. Међутим, из Ђорђевићева писма бр. 29 од 12 новембра 1870 види се да је Бачвански признао да је изјава његова.

ако г. Бачвански само толико попусти, да се у напредак не меша у делокруг управитељев, него је управа обвезана мотрити на све редитељев рад, онде га контролисати, и примећене неурядности исправљати, а такових има доста. Ја ћу неке од њих да наведем.

Већ је друга година, како није завео књигу, где се бележе преступи и казне. То сам му препоручио да заведе у течају овога месеца.

При подели улога не пази на то, да по могућству сви чланови подједнако суделују. За то сам му препоручио, да на то боље пази, и да бележи и с концем месеца подноси списак, колико је пута који члан суделовао, и да о сваком даде свој суд.⁹

Он би желео, да има одрешене руке и у набавкама за позорницу, да просто наручи шта треба за представу од гардеробе и декорација, и то непосредно гардеробару, машинисти и сликару, па тек они да се с рачунима јављају управитељу, и овај да их подпише ради исплате. То му нисам могао одобрити, него сам му препоручио, да пре поделе улога сам лично развиди, имамо ли све што треба, и ако немамо, нека се са мном посаветује, па да се или набави, што је нужно, или да се комад на други пут одложи.¹⁰

Одбор је за статисте одредио месечно 666 гр. ч., и оставио му, да их подели у класе, по 5, 8 и 10 гр. од представе. Он није хтео рачунати, него је узимао од ока, и тако је рачун за октобар изашао далеко већи. Да се не би у будуће изговарао, да није знао — јер не знам да ли му је то одбор писмено саопштио — јавио сам му то писмено, и упутио га, да се према томе влада.¹¹

По уговору обвезан је од 1 окт. о. г. месечно бар двапут суделовати у представи. Он је у октобру суделовао само један пут,¹² а у новембру до сад још није.¹³ Опоменуо сам га на дужност.

Ово су главне тачке, из којих се види, да је он рад имати неограђену власт, и не обзирати се ни на буџет, ни на управу, ни на публику, ни на своје другове. А могло би се још набројати довољно црта, из којих се може видети, да се баш над њим мора вршити брижљива контрола, од које он тако јако зазире, под изговором, да му руке нису доста одрешене, што није истина, јер ја нисам кварио ни једну његову диспозицију, нити желим друго, до то, да управи остане дисциплина, право одобрења свију издатака за набавке, и она контрола његове редитељске радње, која по закону управитељу припада, и која се може вршити, а да редитељев ауторитет не буде повређен.¹⁴

⁸ Писмо Ј. Ђорђевића А. Бачванском бр. 25 од 7 новембра 1870.

⁹ Писмо Ј. Ђорђевића А. Бачванском бр. 72 и 73 од 16 новембра 1870.

¹⁰ Писмо Ј. Ђорђевића А. Бачванском бр. 25 од 7 новембра 1870.

¹¹ Играо је Лудвика XI у истоименој трагедији Казимира Делавиња 28 октобра 1870.

¹² Исту улогу тумачио је 25 новембра 1870; остале три претставе до краја месеца извођене су без њега.

¹³ Писмо Ј. Ђорђевића Д. Матићу бр. 79 од 18 новембра 1870.

Ма да је нешто раније обећавао да ће »савесно и тачно вршити своје дужности, као што је задатак сваком поштеном човеку«¹⁴ (он то обећава, додуше, богорадећи да му се, ко зна већ по који пут, учине изузетно извесне новчане услуге), — ипак се потпуно мора веровати сведочанству Јована Ђорђевића; оно је, на жалост, најистинитије. Бачвански збила није волео стегу (од ње уметници његова кова, уосталом, обично беже као ѡаво од крста); али вальа исто тако признати да није волео ни ред. Он чак врло често није ни знао за ред. Није умео ни да га ствара ни да га поштује. Шта ћете црње и горе: он се, заједно са Адамом Мандровићем, налазио на челу тзв. »фебруарске побуне! Кад су 20 фебруара 1871 године прочитана особљу нова Позоришна правила што су их саставили Ђорђе Малетић, Јован Ђорђевић и Милорад Поповић (тако се у то време звао Шапчанин), — Бачвански је први устао против њих, јер се уопште сматрало да су сувише еротска и нечовечна и да вређају глумачко достојанство.¹⁵ Правила су доиста била сувише моралистичка и оштра, иако су се односила само на појединце — као што нас уверава Малетић. Било сада како му драго, тек Бачвански је учинио издајство према позоришној управи којој је и сам припадао по своме положају (главни редитељ, глумац и наставник у Глумачкој школи).

Нису неистините, уосталом, ни остale Ђорђевићеве напомене о Бачванском. Он вам никад није живео с оловком у руци, као ни његов сабрат Туша Јовановић; стога је сасвим појмљиво што не уме да поведе рачуна о позоришном буџету кад су у питању статисти. Гостионичар Фердинанд, код кога станује у Старом здану, не пушта га да отптује у Пешту ради лечења очију док му не измири кирију од 63 дуката цесарска.¹⁶ Домаћи живот Алексе Бачванског текао је врло траљаво, испуњен непрестаном немаштином и бедом. Пред Ђорђевићем се, дакле, нашао човек у кога није смео да се поузда и који му је био чак и отворена сметња у послу. Кад се решио да га тужи и министру, — у питању је морала бити озбиљна повреда управничке власти и људског поноса. Одмерен, праведан и нежан, — Ђорђевић се није могао најутити због ситница... И после неколико дана стиже министров акт написан руком секретара М. П. Шапчанина »г. драматургу, вршећем дужност управитеља народног позоришта«.

У одговору на ваш извештај од 18. о. мес. Бр. 79., у ком ми до стависте каква су се неспоразумљења појавила између вас, који привремено вршите дужност управитељску, и редитеља г. Алексе Бачванскога, јављам вам, да потпуно делим ваше мишљење о одношајима управитеља и редитеља, и о дужностима, које је овај обавезан испуњавати.

Ви ћете ово саопштити г. Бачванском ради његова знања и управљања, а уједно ћете га опоменути, да у напредак круг своје радње не

¹⁴ Писмо А. Бачванског члану Позоришног одбора Ј. Бошковићу од 22 септембра 1870.

¹⁵ Ђ. Малетић, Грађа, стр. 466—468.

¹⁶ Писмо А. Бачванског М. А. Симићу бр. 169 од 7 септембра 1875.

прекорачава, но строго нека се своје дужности придржава, покоравајући се управитељу као својој непосредној власти.

Министар просвете и црквених дела,
Д. Матић.¹⁷

Ђорђевић се мало предомишиља, можда чека да се Бачвански стиша, и тек 8 децембра 1870 године упућује овоме министров одговор *жна прочитање и повратак*. Бачвански је свакако дуго буљио у савршено исписана слова, али се није хтео потписати. Верујмо без двоумљења (да не бисмо били неправедни ни према душевности управника ни према заслугама његова глумца) да му је Ђорђевић и ту ипак прогледао кроз прсте. Ax, шта се све не прашта глумцима кад су даровити!

Живојин Петровић

Педесет претстава „Ђуда“

Двадесетог јануара ове године приказан је по педесети пут Веселиновићев и Брзаков »Ђидак«. Ово је педесета претстава обнове овога комада чија је премијера била 22. децембра 1941 године, дакле пре пуне две године. Истовремено, ово је највећи број претстава који је доживео један наш комад од обнове наше позоришне активности.

Управа Српског народног позоришта желела је да обнову нашег јавног живота обележи приказивањем најзначајнијих наших националних комада. Приказивање »Ђидака« наметало се, према томе, само по себи.

У току две године комад је прошао кроз неколико интересантних етапа.

Режија комада била је поверена нашем угледном глумцу пок. Душану Раденковићу. То је, уједно, била и прва режија овог даровитог нашег уметника. На несрећу, то је била и његова последња режија. Већ у месецу јануару, на једној од претстава »Ђидак«, Раденковић, који је дежурао, био је жртва срчане кали. Не-

станком Раденковића, бригу је узео на себе, привремено, директор Драме г. Боривоје Јевтић; а после њега г. Милан Стојановић.

И у тумачењу улога, било је више измена. Поред гре Дивне Радић, којој је правобитно додељена улога Љубице, улогу је добила и гра Мира Тодоровић, којој је правобитно била подељена улога Петре. Улогу Петре добила је гра Љубица Секулић, која је играла једну од девојака.

Улога Здравка тумачио је на пробама и кроз низ претстава г. Миливоје Поповић-Мавид. Као гости у овој улози огледали су се и г. Синиша Раваси, члан Нишког позоришта, и г. Теја Тадић. Господин Тадић је, једно време, играо ову улогу у алтернацији са г. Поповић-Мавидом. Последњи Здравко је г. Чеда Вуковиновић.

Улога Максима била је додељена г. Мирку Милисављевићу. Али је већ покојни Раденковић приметио да би ту улогу с успехом могао играти и г. Милорад Игњатовић, млади члан.

¹⁷ Писмо Д. Матића Ј. Ђорђевићу бр. 5400 од 24 новембра 1870.

који није имао још прилике да покаже своје способности. Та улога је поверена и г. Игњатовићу — и, на велико задовољство пок. Раденковића, он је ту улогу с највећим устремом одиграо. Предратни Максим, г. Марко Маринковић исто тако је и после овог рата развесељавао публику својом комиком. У улози је гостовао, и играо повремено, и г.

Александар Стојковић. И у осталим улогама било је тренутних измена. Тако је улогу Милића играо, због болести г. Реље Ђурића, и г. Милан Поповић који је, иначе, тумачио улогу другог момка.

Тако је, за нешто више од две године, обновљени »Ћидо« имао једну малу, али интересантну историју на првој српској сцени.

Пок. Душан Раденковић

П О З О Р И Ш Н Е Б Е Л Е Ш К Е

◆ Новије доба дало је једну нову врсту драме: живот и судбину уметника, драму из уметничког света. Гете је ту први отворио пут својим »Тасом«, као што је отворио пут психолошком роману својим »Валферандштетен«. Истина, изузев Гетеова »Таса«, није још ниједна драма из уметничког живота ушла у светску књижевност као савршено уметничко дело. Али морамо признати да је од прве половине XIX столећа писано много драма из живота уметника и песника, које су на позорницама доживеле лепе успехе.

Искуство је показало да је публика са великим симпатијама примала овакве драме. Ако се питамо зашто у старој Грчкој нема никакве драме те врсте, лако је на то одговорити. Смисао и карактер грчке трагедије били су томе противни. То је могла да створи само комедија, али ни она није то дала. Јасно је да су у свим великим епохама сви велики драматичари бирали предмете који претстављају судбину великих чинилаца, историје носиоце великих догађаја. То су радили Шекспир, Калдерон, Корнеј, Расин, Молијер и Шилер. Међу драматичарима последњега столећа, међутим, драме из уметничког живота писали су баш они који су иначе били признати као писци лаке и забавне литературе. Поред тога, порастом субјективизма у Европи и интересовањем за психичке појаве модернога живота ојачао је интерес за тешке и загонетне индивидуалите. Тако у другој половини XIX столећа број драма из уметничког света је необично велик, обраћајује се живот песника и уметника, нарочито сликарса и музичара.

У најновије доба — а то опет није случај — песници обрађују живот и судбину сликарса, грађевинара и вајара, а врло ретко песника. То је и схватљиво. Већ и сама позорница, наиме, као сликарско дело помаже атмосфери са сликама из уметничког живота.

Ипак је нешто раније успео песник да даде песника на сцени, и то у часу стварања и надахнућа, што је иначе на сцени врло проблематично — у »Нибелунзима« Фридриха Хебела, када Фолкер импровизује своју песму, а Хаген је коментарише.

У Гетеовој драми »Тас« говори се много о песникову стварању главнога јунака, и ми ту добијамо дубок поглед у природу правога песника као ни у којем другом делу светске литературе.

Била је велика срећа што је Гете у судбини Тасовој пронашао прави материјал, јер је истински требало да своја сопствене доживљаје и своја страдања, посредством једног уметничког дела, уздигне до опште човечанскога.

Поред Гетеове драме, постоји у озбиљној немачкој драми још један случај где је драма из песничког живота успела: »Сафо« од Грилпарцера.

Као споредну фигуру налазимо песника у Шекспирову »Јулију Цезару« — као што и у Ибзеновим »Претендентима на круну« сусре-

ћемо Јатгара. Ибзен је још у једној драми пред крај XIX столећа обрадио ту тему: у драмском епилогу «Када се ми мртви пробудимо». Ово дело, у коме се гласно чује клетва изречена над уметношћу, још један је покушај да се претстави трагика уметничког рада и живота.

◆ Позоришта у свету показују све више занимања за Шекспира. Тако је Хорст Хоффман, управник Обласног позоришта у Швајцарцији, позван у Бреславу да на тамошњем универзитету «Фридрих-Вилхелм» одржи низ предавања из области позоришта. Прва његова разматрања односиће се на питање Шекспира у савременом позоришту с нарочитим освртом на «Хамлета», који ускоро ваља да се појави у новој режији у Бреслави и Швајцарцији. — У Берлину се сад спрема Шекспиров «Отелок (Шаушпилхаус). Дужда ће тумачити Паул Билт, Брабанција Алфред Шмиске. — У Бечу се, међутим, с нестрпљењем очекује премијера «Хамлета» у Немачком народном позоришту (Фолкстеатер), у врло занимљивој преради Герхарта Хауптмана. — С много шумна успеха извођена је сјајна Шекспирова комедија »Како вам драгок, у режији хамбуршког редитеља Паула Мундорфа, у берлинском позоришту у улици Зарлант. Малволио се појавио у фраку и цилиндру.

◆ Генерални интендант Лотар Мител унео је у репертоар Бургтеатра у Бечу комад »Царица Марија Терезија« од Јозефа Вентера. Дело ће бити изведено још током ове сезоне. Насловну улогу је добила Хедвига Блајптрој.

◆ Директор Драме Немачког народног позоришта у Берлину Ернст Кархов спрема комад Бернарда Шоа »Пигмалион« у позоришту интендента Паула Розе (Розе-театер).

◆ У Државном позоришту у Кракову извођен је први део Гетеова »Фауста«, у режији генералног интендента Штампеа. Музiku је написао Килијан Кихенмајстер.

◆ Пошто је прешла преко наше позорнице с врло великим успехом, Лесингова »Мина од Барнхелмак« је недавно првипут извођена и на грчком језику, у Грчком народном позоришту у Атини. Веле да су превод и сценска опрема били сјајни. Насловну улогу мајсторски је тумачила Марија Алкају.

◆ Г. д-р Винко Витезица престао је уређивати »Српску југендку«. За уредника је одређен г. Живојин Петровић, лектор Народног позоришта у Београду.

Овај двоброј излази са задовољењем због промене у уредништву и из техничких разлога.

Једанаести број се пушта у продају 16 марта.

Уредник и одговорни уредник Живојин Петровић, лектор Српског народног позоришта у Београду

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду

Штампа »ЛУЧА«, Краљице Наталије 100 — Београд

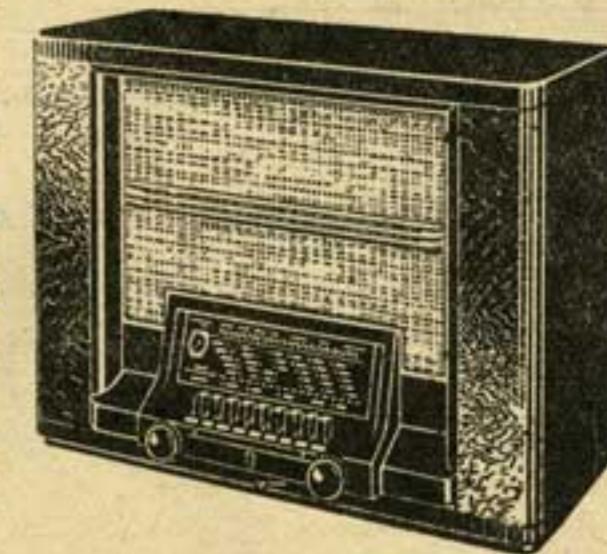
„ЖДРАЛИН“

шпедитерско отпремничко радња

ПЕРЕ ВЛАИСАВЉЕВИЋА

БЕОГРАД, Кађорђева ул. 99 — тел. 25-318

Врши превоз робе и пресељења
намештаја у затвореним и отвореним
колима. Експедиције же-
лезницом и лађом. Транспортно
осигурање. Сопствени магацини
за чување робе.

СТРУЧНУ ОПРАВНУ РАДИО-АПАРАТА врши прецизно и солидно „ЕВРОПА“ РАДИО Фресл и Путник

Цара Николе II ул. бр. 18.

Тел. 30-930

Специјална радња за dame и децу

Конфекција „Авал“

Тихомир М. Гајић

БЕОГРАД — МАКЕДОНСКА УЛИЦА БРОЈ 24